

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrtletno: 1 RM — Rpf; celoletno: 4 RM — Rpf
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100
Za Italijo: Prezzo die vendita Lire — 60.

Evropski vzhod in zahod — dva svetova.

Ravno v teh dneh je postal evropski vzhod zopet središče svetovne pozornosti. V Moskvi se je odigrala igra, ki zna imeti za dolga desetletja daljnosežne posledice v življenju evropskih narodov. Zato mogoče ne bo odveč, če bomo skušali pokazati na problem, ki že skozi stoletja visi nad Evropo, ki pa danes po vsem videzu ni prav nič bližji rešitvi kakor pred stoletjem: to je problem duhovnega sodelovanja in medsebojnega kulturnega oplojevanja med evropskim vzhodom in zapadom.

Bili smo priča gigantskega poskusa, ki mu je stomilijonski ruski narod služil in mu še služi kot poskusno sredstvo. Zunanje oblike življenja ruskega človeka so se v zadnjih desetletjih brez dvoma v marsičem spremenile, gotovo so se tudi v marsičem spremenili njegovi pogledi na življenjska dogajanja, toda bistvo naroda, njegov značaj in njegova duša sta ostali tudi v teh desetletjih globokih zunanjih sprememb v celoti nedotaknjena. Kajti značaj naroda in njegovo notranje doživljanje je plod tisočletij in se v dobi enega rodu ne da spremeniti. Pod sukničjem sedanjega ruskega delavca v moskovskih predmestjih ali v Magnetogorsku ali v Dnjeprstroju še vedno živi nekdanji mušič s svojo široko dušo, v kolhozih in kmečkih kolektivih živi prav tako nepreprijaska duša, samo da se preroja v ognju preizkušnje, da bo mogla nekoč prekaljena izpolniti svoje poslanstvo med razdvojenimi narodi Evrope.

Čeprav smo tudi mi drobna vejica na slovanskem deblu, smo vendar tekom stoletij izgubili marsikaj tega, kar so še danes bistvene lastnosti ruskega naroda, ki je na neizmernih ravninah med Uralom in Dnjeprom ohranil svoje slovanske prvine najbolj neokrnjene. Naloga obrobni Slovanov je v posredovanju med evropskim zapadom in vzhodom. Vsekakor zelo težka in odgovorna naloga, kajti od tega, kako se bo posrečilo spraviti v soglasje ta dva svetova, bo zavisela usoda bodoče Evrope.

Evropskemu zapadnjaku je ruski človek nerešljiva zagonetka. Nič čudnega, saj je izročilo (tradicija) zapadnjaka cela vrsta ponesrečenih vzorov od rimskega cesarja pa do sodobnega imperija. Oblast in sila sta zapadnjaku vrhovni načeli, tema dvema idealoma je pridružil še pojem pravice, ki pa jo kroji navadno po svojem lastnem okusu in po potrebah časa. V svojem stremljenju po oblasti je zapadni človek stopnjeval organizacijo družbe in države, dokler se končno ni znašel v zapleteni mreži nešteti postav in zakonov, ki so človeško življenje oklenile s pravo verigo zapovedi in prepovedi. Zapadni človek je postal mrzel računar, ki pregleduje samo še postavke dobička in izgube. V svoji ozkosrčnosti se omejuje vedno bolj na stvarne koristi, medtem ko so mu vrednote duše vedno bolj brezpomembne. Imetje, premoženje, denar to so cilji v hrepenenjih zapadnjaka, kajti z bogastvom je povezana oblast in oblast mu je vrhovni smisel življenja. Neki filozof je izrekel tole misel: Zapad je dal človeštvu najbolj profinjene oblike tehnike, državnosti in prometa, toda hkrati mu je oropal dušo. In naloga evropskega vzhoda je, da temu zapadu zopet vrne njegovo dušo.

Vse drugačen je ruski človek. Neizmerne ravnine so oblikovale njegov značaj tako, da je širok in da v svojem

Napetost je dosegla svoj višek.

Pregled dogodkov in razvoja vprašanja Gdanska v minulih dneh.

Ko pišemo te vrstice, je vseobča napetost dosegla svoj višek in še ni izgleda na potek nadaljnjega razvoja. Trenutno odločujeta o usodi bodočih dni Berlin in London. Na pismo angleškega prvominstera Chamberlaina je koncem minulega tedna odgovoril Führer in kancler ter v podeljek sprejel iz Londona odgovor na svoje pismo. Prorokovanja o jutrišnjem dnevu in njegovih dogodkih pa bi bili preuranjena in tudi neumestna. Naj torej nanizamo vrsto dogodkov minulih dni.

Nemška-ruska nenapadalna pogodba je presenetila ves svet in je zgodovinski dogodek poveljne dobe. Pogajanja demokratičnih držav s sovjeti so se zaključila na uprav klavren način. Nemški zunanji minister Ribbentrop je že minulo sredo podpisal v prisotnosti Stalina samega novo pogodbo, ki je takoj stopila v veljavo. Po podpisu je izjavil, da se pričinja sedaj nova doba v zgodovini Nemčije in Rusije ter vse Evrope. Angleški načrt obkroževanja Nemčije in Italije se je s tem izjalovil v svoji glavni točki. Zid, ki naj bi objemal Poljsko, Rusijo, Rumunijo, Turčijo in Grčijo ter zapadni velesili se začena rušiti.

Führer in kancler je nemško zahtevo precizno označil v pismu francoskemu min. predsedniku Daladier-u, kjer pravi:

„Za narod, ki mu je na časti ležeče, je nevzdržno, da bi se odpovedal skoro dvema milijonoma ljudi in mirno zrl njihova preganjanja. Moja jasna zahteva se glasi: Gdansk in koridor morata k Nemčiji nazaj. Macedonske prilike na naši vzhodni meji morajo biti odstranjene. Sam ne vidim poti, kako naj

Poljsko napotim k mirni rešitvi. Moral pa bi obupati nad častno bodočnostjo svojega naroda, če ne bi bil ob teh prilikah odločen, da rešim vprašanje tako ali tako.“

Vprašanje mirne rešitve je vsekakor odprto. Prvi se je v vrsti državnih poglavarjev oglašil belgijski kralj Leopold s prošnjo na vladarje, naj ohranijo mir. Njemu je sledil Roosevelt, ki se je obrnil na kanclerja Hitlerja in italijanskega kralja s prošnjo, naj posredujeta za mirovna pogajanja. Slično pismo je pisal tudi predsedniku Poljske Mościckemu. V četrtek popoldne je povzel besedo Chamberlain ter dejal, da Anglija hoče mir, a je pripravljena za pomoč Poljski. V petek je govoril francoski min. predsednik Daladier in ponovil Angleževje misli. Tudi sv. oče je s posebnim pismom zaprosil poglavarje, naj dosežejo mirno reševanje vprašanja Gdanska, ter opozoril na strahote morebitne vojne. Roosevelt se je oglašil še v drugič ter ponudil svoje posredovanje pri mirnem reševanju. Minuli teden se je zaključil z malo nado, da se Evropa vojni vendarle izogne.

Tekoči teden stoji v znamenju izmenjave misli med Berlinom in Londonom. Medtem hitijo vse države k vojnim pripravam. Vzdolž poljske meje je postavljena nemška vojska, Poljska je vpoklicala vse letnike do 50. leta, delne oz. splošne mobilizacije so izvedene v Franciji, Angliji, Italiji ter pri posrednih in neposrednih sosedah Poljske in Nemčije. Poedine države kličejo svoje državljane, bivajoče v inozemstvu, domov ter prepovedujejo izvažanje surovin. Milijoni in milijoni vojakov stojijo danes pod orožjem in so pripravljeni na to, kar pride v naslednjih dneh.

spoštovanju do bližnjega rad prizanaša njegovim napakam. Kajti uverjen je, da življenje vodijo višje sile. Človeku je treba samo skromno sodelovati, kakor mu narekuje njegova narava in njegova notranjost. V pozemnih dobrinah ne vidi smisla življenja, oblast priznava samo kot potrebno zlo v človeški skupnosti, nikakor pa mu ni cilj njegovih stremljenj. Ker je rastele skozi tisočletja v neizmernosti ravnin, mu je lastna skromnost. Ne čuti v sebi potrebe, da bi nadvladal svojega bližnjega, temveč gleda v njem brata, ki ga je usoda postavila ob njegovo stran, da bosta združena lažje nosila breme življenja. Iz te zavesti se je mogla poroditi smisel za idejo ljubezni, ki daje človeškemu življenju šele pravo vsebino. Neštivilne zapovedi in prepovedi zapadnjakov piso v stanu trajno urediti zamotanega človeškega sožitja. Šele dejavna ljubezen bo sposobna zgladiti nasprotja tako med posamezniki kakor med poedinimi skupinami, pa najsi bodo potem te skupine narodi ali države.

Sporazum v Jugoslaviji.

Veselje navdaja vse ljudstvo jugoslovanskega plemena. Teško pričakovani in že tolikokrat napovedani sporazum je dosežen. V velikem času so si jugoslovanski narodi podali roko in obljubili složno sodelovanje v blagor svoje kraljevine. Jugoslavija sme od slej mirno zreti v bodočnost in bo sama moštrila svojo usodo.

Merodajni posveti predsednika vlade Cvetkoviča in vodje Hrvatov dr. Mačka so se vršili na Bledu dne 24. t. m. Še dopoldne istega dne se je razširila vest, da sta se državni zedinila na skupni predlog za ureditev hrvatskega vprašanja. Dogodek zgodovinske važnosti se je kot blisk razširil po svej državi. Spremljalo ga je rastoče navdušenje vseh Jugoslovancev.

Predlog o sporazumu, ki predvideva samoupravo Hrvatov ob enotni jugoslovanski zunanji politiki in enotnem upravljanju vojaških zadev, sta predsednik vlade in vodja Hrvatov obrazložila še istega dne knezu namestniku Pavlu, ki je v soglasnosti s kraljevskimi namestniki sprejel vse njegove točke. Po povratku iz knežjega dvorca na Brdu pri Kranju je predsednik veselo izjavil, da je naloga njegove vlade s sporazumom zaključena in se bodo sedaj odnosi med Zagrebom in Beogradom uredili.

Nova jugoslovanska vlada. Po doseženem sporazumu je Cvetkovičeva vlada podala ostavko, nakar je dodanji njen predsednik na željo knez-namestnika sestavil drugo vlado. Tudi novi vladi predseduje Cvetkovič, dr. Maček je njegov namestnik, poleg njega so v vladi še nadaljnji Hrvati, dva srbska staroradikala, zastopnik srbskih kmetov. Slovenci so v vladi zastopani po ministru za zgradbe dr. Mihuku. Zunanje ministrstvo upravlja dodanji minister Cincar Markovič. Knez namestnik Pavl je nadalje razpuštil poslansko zbornico in senat. Volilni zakon bo vlada spremenila ter izvedla predvidoma volitve koncem septembra.

Jugoslovanska zunanja politika. Jugoslovanska javnost posveča zunanjim dogodkom veliko pozornost. Časopisje naglašja, da je ohranitev miru najvišji cilj jugoslovanske politike na zunaj. Jugoslavija ostane v trenutnem mednarodnem zapletljaju strogo nevtralna in bo njena velika skrb, da očuva svoje lastne življenjske pravice. Notranji sporazum bo jugoslovansko mirno politiko še izdatno ojačil.

Sestanek zunanjega ministra Ribbentropa s Stalinom o priliki podpisa rusko-nemške nenapadalne pogodbe.

Zander-V.

Nemško-ruska trgovina.

Lani je bil trgovinski promet med Rusijo in Nemčijo najnižji. Se leta 1932 je Nemčija izvozila v Rusijo skoro polovico vsega v Rusijo uvoženega blaga. Lani pa je znašal izvoz komaj še desetinko vsega izvoza.

Rusija in Nemčija se gospodarsko dobro dopolnjujeta. Medtem ko se Nemčija zanima za ruske surovine (les, manganovo rudo, nafto, lan in slične pridelke), rabi Rusija za svojo industrialia zcijo mnogo strojev in podobnega materijala. Po poteku zadnjega gospodarskega dogovora v juniju 1937 je morala Rusija plačevati v Nemčiji naročeno blago v gotovini. Nemška industrija je imela hkrati mnogo naročil iz otalega inozemstva, za pridelke ruskega kmetijstva in rudarstva pa so se začele zanimati še druge države.

Po besedilu nove pogodbe bo Nemčija v naslednjih dveh letih uvozila za 180 milj. mark surovin iz Rusije, v zameno pa dobavila za 200 milij. mark letno industrijskih izdelkov. Nemčija dovoljuje Rusiji sedemletni kredit po obrestni meri 5%.

Teden v besedi.

Na otoku Santomir blizu Grčije je začel spet delovati majhen vulkan. Delovanje se iz dneva v dan čuti vse močnejše, zlasti pa v malem pristanišču Sv. Jurija, kjer je toplota dosegla že 56 stopinj. Del pristanišča pa je zalila voda.

O novih hudih spopadih poročajo z mandžurško-mongolske meje. Japonsko poročilo pravi, da je v torek prišlo štirikrat do letalske bitke med sovjetskimi in japonskimi letali.

Vodja mladonemške stranke na Poljskem, senator Wiesner je prispel v Gdansk. Pred nekaj dnevi je bil Wiesner prijat in zaprt, kmalu nato pa so ga poljske oblasti izpustile.

Bolgarski vladni list „Dnes“ je objavil članek, v katerem pravi da bosta Bolgarija in Jugoslavija do konca izvajali politiko neodvisnosti in nevtralnosti. Bolgarija pojde roko v roki z Jugoslavijo.

Angleški kralj Jurij se je 23. avgusta predčasno vrnil z letovanja v London.

Grška vlada je poklicala k orožnim vajam vse rezervne častnike suhozemske vojske letnikov 1935 in 1936.

Tudi na Holandskem bodo pridržali v vojašnicah do nadaljnjega vse rezerviste obmejnih in obalskih čet, kakor letalce, čeprav jim te dni poteče rok vojaških vaj.

Romunski diplomatski kurir Pavlink, kateremu so bili v Sofiji iz avtomobila ukradeni važni dokumenti, je izvršil samomor.

V Rusiji živi po najnovejših podatkih nad 50 milijonov ljudi v mestih.

Italijanski ognjenik Vezuv je zopet začel delovati. Iz ogroženih krajev so se izselili.

Berlin ima sedaj 4,332.000 prebivalcev.

De valera, predsednik Irske, obiše te dni Združene države Severne Amerike, kjer bo gost predsednika Roosevelta.

V globini 40 m v jezeru Wetern so ribiči opazili švedsko vojaško letalo, ki je izginilo 8. julija letos z dvema častnikoma. Letalo je popolnoma nepoškodovano.

Stalin je sklical 28. avgusta vrhovne sovjete k izredni seji v Moskvo. Na seji bodo razpravljali o novo nastalem položaju po sklenitvi nenapadnega pakta med Nemčijo in Rusijo.

Mussolini je poklical glasom uradnega obvestila te dni šefe generalnega

štaba suhozemske vojske, mornarice, letalstva in milice na daljši razgovor.

Iz Londona poročajo, da bo Irska v primeru vojnih zapletljev v Evropi ostala nevtralna.

Sestavo nove japonske vlade je cesar poveril generalu Nobojuki Abe, ki je bil do 1. 1936 član vrhovnega vojaškega sveta.

Nizozemska vlada je 28. avgusta na izredni seji sklenila, da se odredi takojšnja splošna mobilizacija.

Po poročilih norveških listov je prispelo v pristanišče Dieppe 5000 angleških vojakov. Dieppe leži v severni Franciji.

Ladje, ki se odpravljajo iz angleških pristanišč v Ameriko, so prepolne raznih potnikov.

Iz naše države

Vpeljava nakaznic za nabavo življenjskih potrebščin.

Da se omogoči pravična razdelitev življenjskih potrebščin za ljudsko prehrano, obutev in obleko, so oblasti z 28. avgustom t. l. odredile vpeljavo posebnih nakaznic, brez katerih zanjeprej ne bo več mogoče prodajati oziroma kupovati nekatera živila, dalje milo, premog, tkanino in obuvalo. Po tej odredbi so do nadaljnjega izrecno izvzeta naslednja živila: jajca, kakao, pšenična in ržena moka ter kruh, ki se lahko, kakor doslej, svobodno prodajajo in kupujejo. Tudi gostilne in zavodi bodo krili svoje potreščine za oskrbo gostov samo s pomočjo teh nakaznic, ki jih na poseben predlog izstavljajo občinski uradi. Od daja jedil v gostilnah je do nadaljnjega dovoljena brez nakaznic. V slučaju, da je bil pri dostavljanju nakaznic kdo prezrt, je treba to takoj javiti občinskemu uradu, da se pomota popravi.

Kar se pa tiče tkanin in obuvala, se bodo nakaznice izstavljale na poseben predlog in ako je potreba dokazana. Tözadevne predloge je treba javiti občinskemu uradu, ki imajo navodilo, da naj pri presoji o potrebi nakupa zaželenega blaga velikodušno postopajo.

Vse nadaljne podrobnosti so razvidne iz lista (Merkblatt), ki vam ga je dostavila občina ter bodo sproti objavljene po listih in po radiu.

K odredbi vpeljave nakaznic se uradno posebej naglašaja, da služi izključno pravični razdelitvi važnih potrebščin, da ne bi bil nihče oškodovan in nikakor ni znak pomanjkanja živil v državi, s katerimi smo zadostno in za vse slučaje preskrbljeni.

Uspehi nemške socialne zaščite.

Ob priliki dokončenega izenačenja socialne zaščite v Vzhodni marki z ono starega rajha, je obiskal prezident zaš-

čitnega urada dr. Schäffer zadnje dni Dunaj in različna druga avstrijska mesta. Na Dunaju je tudi govoril in izrazil med drugim svoje zadovoljstvo nad uspešno organizacijo socialne zaščite v Vzhodni marki. Vzhodna marka se ponaša lahko ravno na tem polju s strokovnjaki, ki so v kratkem času izvršili to težko nalogo preureditve. Govoreč o pomenu in izgradnji nemške socialne zaščite je dejal, da že številke same povedo pomembnost te važne ustanove. Poleg zaščite brezposelnih, ki danes sploh ni več tolikega pomena, je socialna zaščita nabrala leta 1938 5,3 milijard RM in izdala 4,2 milijarde rajhovskih mark. V primeri s celotnimi ljudskimi dohodki v znesku 77,5 milijard RM pomeni ta številka 5 procentov vseh dohodkov. Od svojega obstoja pa do danes pa je izdala nemška socialna zaščita skupno 71 milijard RM. Celotno premoženje nemške socialne zaščite je znašalo v lanskem letu 8,8 milijard, letos pa se bo zvišalo okroglo na 10 milijard RM. Nemška socialna zaščita je tako postala tekom časa resnična ljudska zaščita, ki ne sloni na stališču zaščite posameznika, ampak na potrebi narodne pomoči.

Iz protektorata.

Vlada protektorata je odredila obvezno delovno službo. Vsi moški od 16 do 25 leta morajo odslužiti eno leto v delovnem taboru. Odredba vsebuje možnost, da se podaljša služba na dve leti. Oni, ki so služili že v bivši češki vojski, lahko zaprosijo za skrajšanje obveznega roka na 6 mesecev. — Glasom odredbe vzgojnega ministra so češki rojaki na vseh šolah rajha glede šolnine enakopravni nemškim državljanom. — 26. t. m. so izmenjali dosedanjí mednarodni znak za avtomobile ČS s črko D, ki je mednarodni znak za Nemčijo.

Vesti iz Jugoslavije

Dr. Vladko Maček.

Akademski pevski zbor v Ljubljani slovi kot prvovrsten predstavnik slovenske glasbene kulture. Nahaja se na višku pevskega podajanja in je v dobi svojih 13 let priredil že okoli 60 koncertov v vseh večjih slovenskih krajih. Letos je prednašal lepo slovensko pesem med drugim tudi na kraljevem dvoru na Bledu, v slovenskih mestih pa koncertiral trinajstkrat. Pri njegovih nastopih so bile dvorane vsikdar zasedene do zadnjega kotička. Člani zbora so slovenski akademiki, njegov vodja pa je znani narodoslovec in nedosegljivi dirigent France Marolt. Zbor se sme danes meriti z najboljšimi svetovnimi zbori.

Slomškova družba, organizacija slov. kat. učiteljstva, je letos zborovala na Brezjah. Družbi je namen, da posveča vso pozornost vzgoji slovenske mladine. Govorniki so naglašali potrebo krščanske in narodne vzgoje otrok, ker je le v njej poroštvo zdrave narodne in stanovske rasti. Družba izdaja dva mesečnika „Vrtec“ in „Slovenski učitelj“ / ter tesno sodeluje s Prosvetno in Kmečko zvezo. Letošnje družbino zborovanje je bilo enaintrideseto.

To in ono. Italijani so ponudili varazdinskemu zdravniku Čaniču mesto šefa vojaške bolnice v Abesiniji s plačo mesečnih 15.000 lir. — Slovenijo je posetilo 370 Slovencev iz Westfalije. Domovina jih je toplo sprejela. — Živahno se gibljejo slovenski planinci. Pridno obiskujejo pogorske postojanke Slov. planinskega društva. V nedeljo 3. septembra pa bodo imeli na Plešivcu pri Slovenjem Gradcu velik tabor s kresovanjem, govori i. dr. — Začetkom septembra se na jugoslovanskih šolah zaključí vpisovanje učencev za novo šolsko leto.

Podlistek

Vajansky Fran Albrecht

Leteče sence.

Povest iz življenja slovaškega ljudstva.

(32. nadaljevanje.)

„Manjka mi moči za poslednji, usodni korak. In kaj mi ostane? Osmeli se, bedak.“ In spet je nesel mrzlo cev samokresa k čelu. Vse sile je napel, roka pa mu je odpovedala pokornost. Orožje je padlo na tla. Strašna bolečina mu je stisnila dušo. „Nisem znal živeti in ne znam niti umreti — živ okostnjak, mrlič, mrlič!“

Strahotne podobe so se pojavile pred dušo razpašnega moža. Tolpe sivih divjih zveri z dolgimi repi so mu mrgolele pred obrazom, na slehernem repu so se blestele pestrobarvne iskre. Zrasle so ogromne meglene piramide, širile se in ga udušile.

Pred jutrom se ga je lotil mrtev sen. Njegov obraz je bil žolto-bled, iz posinjelih ust so se rdečili sledovi strjene krvi.

Gregor je vstal o prvem svitu. Stopil je k oknu, pokleknil in se trikrat prekrižal. Z njegovega obličja je izginil kljubujoči izraz. Razuženo, bolno so sijale njegove sive, stare oči. Vstal je ter po-

ljubil nad posteljo visečo sliko Matere Božje. Potem pa se je spet zamračil njegov obraz s tisto imenitno, kljubujočo senco. Šel je v sobo.

Njegov gospodar je sedel na slugovi postelji ter topo gledal predse. Prišel je doktor, Gregor je poslal ponj, ker ni mogel poslušati strašnega morfinistovega ječanja v spanju.

„Gospod . . . v kopalnišče morate, v Solisko. To ni daleč. Morate!“ To je bil najcenejši nasvet.

Doktor je odšel.

„Gregor . . . v kopalnišče moram!“ je rekel Podolsky. „Ukaži napreči!“

„Peci vrabca s senico!“ je zamomljal Gregor, šel po svojo skrinjico in je ves njen obseg iztresel pred svojega gospoda. Podolsky je željno pobral novce ter se razveselil in ves oživel.

VII.

Volkovi in jagnje.

„Da, tu pod belo blazinico je tvoje mesto,“ so tiho šepetale karminaste ustnice Eline in pritiskale na orumenele liste stare knjižice čiste poljube. Na mizici je nastal nered; nehala je s skrbna roko urejati čašice in šatuljice. Lepi verzi Sladkovičevi so se ji oglašali v duši. Drobne opazke na prilično širokih robovih so tako harmonično soglašale z umnimi kiticami. Kadarje razu-

mela ali menila, da razume smisel pesmi, se je obveselila njena mlada sveža duša. Marina se izpremeni v vilo. Dekle poslušaja šum pohronskih jelš, nje glavica se polni s pevom vil. Kako zoprne so ji napudrana glave Mühlbachovskih vitezov z meči in rožički. — Ela ni frizirana, lahna haljica ji odeva sladka polne ude, a že bije ura enajst. — Gostje so prišli. Zoprni gostje, kakor lasuljasti dvorni džentleman. Stara služkinja pokliče gospico v sobo za goste. No, deklici je tako udobno doma pri sebi. Celo mati pride. „Obleci svoje sivo krilo, Elenka,“ pravi „lase pa si počesi v kiti.“ Hoj, mamica ve, kaj hčerki dobro pristojta! Mlada služkinja Betka ročno pomaga in čevrlja o krasni kočiji, o kočijažu z našivi, o konjih, ki so prigrmeli pred pol ure po kamenitem tlaku na dvorišču. Ela je dovršila svojo toaleta. Kakor iz škatlice. Bujna plava kita ji počiva vrh čela; v malce bledem obrazu se iskre oduhovljene, fantastične oči. Dih poezije je prišel vanje iz male orumenele knjižice. Poezija je lepemu obrazu to, kar „voda“ diamantu. Ona napravi čute finejše, da očem globino in tisti svetli blesk, ki zlahtni dušo. A tak učinek ima občutena in ne samo čitana poezija. Srečen pesnik, na čigar vrstice padajo čuvstvene, žametne oči.

V tujski sobi je vladalo prazniško

razpoloženje. Na divanu kraj Cerovske je sedel lep, črnobradat mož. Ela je poznala podžupana, kraljevega svetnika Prathega. Dolgo je stal pri njih ekvipaži, ko so zadnjikrat bivali v mestu. Čemu se je zdrznila Ela, ko ga videla, kako se je dvignil z divana in jo pozdravil? Od Prathega je vela samozavestna moč. Bil je najvplivnejši človek v stolici, imel je visoko sorodstvo; dokaz to, da se mu je na črni suknji blestel žarko-rdeči svileni trak — presrečen kraj, kjer je v slavnostnih trenutkih počival visoki red.

Poset Prathega je bil kratek. Kmalu je pred kolonado na dvorišču zagrmel faeton. Prathy je bil enako vljuden napram obema dekletoma. A Ela je čutila na obrazu bodeče črno oko kavalarjevo.

Jablonskega je ta obisk osupnil. Nemirno je hodil po svoji sobi. Poklical je svojo Marijo.

„Kaj to pomeni?“ jo je vprašal razburjeno. „Kakšna izprememba to! Prathy je bil vendar zmirom neprijatelj moji hiši?“

Marija Jablonska je bila rožnate volje. Njej je bil visoki obisk po godu. A ni izrekla svoje smeje misli, ki je vzbrstela v nji.

(Dalje sledi.)

Zdravi živci.

Menda vemo že vsi: v velikem času živimo! Po vseh mogočih poteh nas dosegajo najraznovrstnejše novice velikega sveta, bolj ali manj razburljive. V takih dneh pokaže mesto svojo pravo barvo: ljudje hlastno segajo po listih, polni radovednosti sedijo ob radio aparatih, v gostilnah, kavarnah in še na ulicah se neprestano prereseta-vajo in „rešujejo“ vsa mogoča vprašanja. Redki so meščani, ki bi ostajali ob utripih velikega časa malomarni in brezbrizni, često je celo opazati nenavadno živčno razgibanost in rado-znalost.

O podeželju so nekoč trdili, da je za-bitno in brez interesa za vse, kar se godi izven domače kmetije in domače vasi. Tako pripovedujejo o starem gor-janskem kmetu, do katerega ni segla niti ne svetovna vojna s svojimi grozo-tami in ki je ob razsulu monarhije ves presenečen izvedel, da je cesar Franc I. že davno umrl in da Dunaj že leto dni ni več cesarska prestolnica, marveč glavno mesto avstrijske republike. Nekako slično zveni povest o ruskem mušiku, ki je komaj pred letom dni še iskal v Moskvi batjuško carja in ga seve ves užaloščen ni mogel najti. Pa takile slu-čaji se nam zdijo docela neverjetni in so kvečjemu nenavadna izjema. Že mo-derna država sama je danes aparat, ki sega v zadnjo gorsko kočico in jo pri-teguje v javno vrvenje in življenje in le še kak stari, naglušni deda kje na zapečju bi zamogel ostati brezbrizen in nezainteresiran na velikih dogodkih velikega sveta.

Že naravna dolžnost vsakega držav-ljana zahteva, da se zanima za položaj svoje države, za ukrepe državne vlade, za besede odgovornih vodilnih mož in za stalež države v družbi ostalih držav in narodov. Koga bi nadalje v našem času, ki je dvignil narodno družino in njeno blaginjo na svoj prapor, ne za-nimala usoda njegovega naroda, ko pa je narodna usoda tudi usoda njegove vasi in njegove družine in končno nje-ga samega. Taka malomarnost bi se v našem času lahko bridko maščevala. Smemo mirno trditi, da je vse pode-želje v polnem sožitju z vso državo in tudi z narodom, kateremu pripada. Duh modernega kmeta je vzbujen in hiti iz-ven okvirja domačega dela in dogajanja, časopis ni več nikjer nenavadna in nezaželjena prikazen, premožnejši domovi so si nabavili svoje radio apa-rate, vezi s širšo okolico in deželnim mestom so prav živahne in trajne. Iz sožitja s svetom se poraja zanimanje, tudi zadnji gorski kmet sodoživlja raz-voj cele države in sočustvuje z usodo naroda, v katerega je udružen.

Naj poudarimo danes vrlino, ki od-likuje zdravega človeka podeželja: naj pride karkoli, zdrav kmet ohrani svoj notranji mir in svoje duševno ravnote-žje! Narava ga je tesno povezala s seboj in mu utisnila svoj red in zakon, delo in življenje ga je uravnavalo v svojih bistveno nespremenljivih postavah, neštete neprilike so ga kovale in sko-vale v značaj, trd in izklesan. Zdra-vevu kmetu je lastno, da zavestno ali vsaj podzavestno čuti in sluti temelje, ki so neporušljivi in neobhodno po-trebni za red pri delu in v življenju. Prisluhnil je naravnim zakonom in ob svojih naporih čutil njihov utrip. Če je šel globoko dovolj, se mu je razodel vsaj kos veličastnega, vse bitje in žitje v velikem in malem ustvarjenem pro-storu uravnajočega reda. Če je šel še globlje vase, se je začutil še sam v ob-jemu nevidne, vsemogočne sile. V pre-prostih besedah bi povedali drugače: Zdrav kmet doživlja Vsemogočnega in Njegovo poseganje v usodo poedincev in družin; zdrav kmet doživlja naravno, nerazrušljivo občestvo družine in vsaj sluti veliki naradni zakon, na katerem temeljijo narodi in njihov razvoj; živ-ljenje samo pa se mu razodeva kot vzvišena služba nevidnim, večnim vzorom. Iz take svoje miselnosti in s tega stališča motri vse veliko in malo dogajanje okoli sebe, ostaja ravnodušen ob še tako velikih neprilikah in miren kljub najhujšim udarcem. Ta kmetova duševna vrlina je njegovo najdrago-cenejše bogastvo, ki odtehta kupe zla-

ta in srebra, ta lastnost je najlepši kos njegovega osebnega značaja.

A tudi dežela ima svoje smešne po-stave: politikastre, bojazljivce, mevže, vsevedneže, živčno bolne in duševno omejene. Ti so nekaka senčna stran zdravega podeželja in njegova slabost. Koliko neslanosti, prazne slame, nedu-hovitosti, zajčjega poguma in strahot-ne omejenosti je ob podeželskem zdrav-ju kot so prazne pleve ob zdravem zrn-ju! Dosti je združenega zla s takimi slabiči, ki so često kričavi in vsiljivi. Dosti je z njimi združene potrate ener-

gij, nepotrebnege beganja in vznemir-janja, odvišne pobitosti in obupavanja.

Uvodno smo zapisali besedo o veli-kem času, v katerem živimo. Naj jo razumemo kot prošnjo, naj se **tudi naše slovensko podeželje zaveda svoje-ga dostojanstva in naj ohrani svojo kmečko čast. Vodijo ga naj vzravnani, uravnoteženi, celi značaji, vladata naj zlati mir in zdrava razsodnost in še za-upanje v nevidno Silo, ki koncem kon-ca uravnava vse žitje in bitje na zemlji in nad njo!**

Čirom naše zemlje

Aich — Dob pri Pliberku. Ni nič ne-navadnega, če umrje 90 let star človek, a smrt 90 letne Mežnarjeve tete Jere je bila vsekakor nenavadna. Skozi dolga desetletja je hodila dan na dan po istih stopnicah v svojo spalnico in je gotovo poznala vsako desko te svoje vsakdnevne poti. Tudi zadnji večer si je že prej pripravila svojo posteljo, ko pa je hotela spat, je verjetno zašla in šla namesto v spalnico v posteljo čez strme stopnice v smrt. Rajna Mežnar-jeva teta je bila izvanredno izobrazena in delavna žena ter dolgoletna cerkve-na pevka. Posebno priljubljena je bila pri mladini, katero je rada učila peti in ji je znala tako lepo pripovedovati po-vesti in tudi izkušnje in doživetja iz svojega dolgega življenja. Naj v miru počiva!

Einersdorf — Nonča vas. (Veliko slavje.) Neverjetno veliko ljudstva se je zbralo na Veliko gospojnico v lepi romarski cerkvi Marije na pesku. Ka-ko tudi ne? Saj je praznovala že 450 letnico, odkar časti v njenem hramu naše verno ljudstvo svojo nebeško kral-jico. V prelepih besedah je razlagal č. g. župnik Brandstätter pomen izvan-redne slovesnosti, ljudstvo pa je dalo svojemu čutu hvaležnosti in udanosti Mariji duška s tem, da je zavilo vso cer-kev v živo zelenje vencev in nepreneh-ma prepevalo Božji materi v čast in slavo.

Kappel an der Drau — Kapla ob Dravi. Že dolgo smo se pripravljali, da bi posušili svoje močvirje. Letos pa smo vendar doživeli, da se bodo dolgo-letni načrti uresničili. S tem pridobi-jo naši kmetje precejšen del rodovitne zemlje. Tudi pri Svetni vasi namera-vajo posušiti tamošnje močvirje. Trud in stroški se bodo gotovo že v prihod-njih letih povrnili.

Kühnsdorf — Sinča vas. Na predve-čer pred Veliko gospojnico je udarila strela v delavnico krojača Lepolda Pi-ceja. Močni udar je tam navzoče sicer vrgel na tla in ostri duh, ki ga je za-pustila v delavnici strela, jih je prisilil, da so jo morali prehodno zapustiti, a k sreči se nikomur ni pripetilo nič hu-dega. Pravijo, da je strela ta dan še večkrat udarila in poškodovala po šte-vilnih hišah različne predmete.

Zell-Schaida — Sele-Šajda. (Blagoslo-vitev kapelice). Na Meležnikovem sed-lu na Šajdi je stalo svojčas staro, lese-no znamenje, ki je spominjalo mimoido-če potnike da se je, po ustnem izročilu na tem mestu pred 90 leti pd. Meležni-kovemu sinu prikazala v podobi bele žene, Brezmadežna in sporočila fantu, da bo v kratkem času težko obolel na nogi in mu ob tej priliki naročila, — da naj se v tej bolezni zateče k njej, — z besedami: „Prosi me, in uslišan boš“. Tok časa in viharji, ki so brili tam mi-mo, so to znamenje pripravili do razpada in je bilo zadnje čase le še samo naslon-jeno na plot. Po ustnem izročilu pa se je baje zadnji čas zatekel nek fant iz Šajde na ta kraj, ker je tudi obolel na nogi in hudo trpel. Prosil je tam Brez-madežno za pomoč, bil tudi uslišan in ozdravljen. To je dalo menda povod, da so se zedinili kmetje na Šajdi in sklenili, z združenimi močmi postaviti na istem mestu novo znamenje, oziro-ma novo kapelico. Ta kapelica je bila res letos postavljena. Krasijo jo zno-traj lepe nabožne podobe in krasen kip Brezmadežne, Zunaj pa opazimo nabi-te deske, na katerih je naslikan prizor prikazni. Ena manjša, ki jo je slikar le prenovil, izhaja menda še iz časa, ko

se je zgodil prvi čudež. Druga pa je novodobna in bolj nazorneje pred-stavlja prizor, ko se je Brezmadežna (Bela žena) prikazala. Obe sliki je prav dobro izvršil samouk-slikar Jan-ko Ogriš iz Sel.

Preteklo nedeljo popoldne se je vrši-la na tem mestu slavnost združena z blagoslovitvijo kapelice. Kot uvod v slavnost so domači g. župnik na krat-ko obrazložili pomen te slovesnosti, nakar so pevci iz Sel in Obirske zapeli nekaj pesmi na čast materi božji. Za-tem pa se je vršila popoldanska pobož-nost z rožnim vencem in s petimi lita-nijami, pri katerih je navzoče verno ljudstvo strnjeno prepevalo. Udelež-encev je bilo preko 300, kar je za ta od-daljeni kraj zelo visoko število. Po-sebno razveseljivo pa je to, da se je te cerkvene prireditve udeležilo nad 100 odraslih moških, saj so bili zastopani kar vsi bližnji Obirski in vsi Šajdarski kmetje in delavci. Celó iz daljnega Ko-ta so bili gostje. To nam jasno doka-zuje, da pri nas in v našem ljudstvu ve-ra v Križanega in njegovo mater še ni zamrla, ampak se je zadnje čase le še bolj ukoreninila.

Lukowitsch b. Oberdörfel — Koviče pri Zg. Vesci. (Ščednovi mami v spo-min.) Davno bi že utihnila naša slo-venska beseda po naših domovih in za-spala bi molitev po naših družinah, ako bi ne imeli odločnih in junaških mater, ki nam vzgajajo nov rod, poln mladih stremeljenj in upov. Taka mati je bila tudi Ščednova mama v Kovičah. Ka-kor je bila močne narave, tako je bila tudi močne volje. Kar je spoznala za dobro, je znala tudi uresničiti. Zavrata-na bolezen v grlu jo je iztrgala njeni družini. Stara komaj 55 let je ta blaga žena zaspala mirno v Gospodu. Pred 16 leti ji je umrl mož in je od tedaj vdova sama vzorno vodila gospodar-stvo ter vzgajala svojo številno družino. Vernost in narodna zavednost sta bila bisera, katera je rajna skrbno ču-vala in jih tudi svojim otrokom izro-čila kot najdražjo doto. Rada je rajna prebirala Koroškega Slovenca in vedno posečala naše društvene prireditve. Za-to pa smo jo tudi spremili k zadnjemu počitku ob veliki udeležbi bližnjih in dalnjih sorodnikov in znancev. Naš pev-ski zbor pa je blagi materi zapel ob domu in grobu v slovo. Naj naša vrla mati počiva v miru, njeni družini pa iz-rekamo naše sožalje z željo: Ne zabite svoje matere in posnemajte njen vzgled!

Maria-Rain — Žihpolje. Na praznik Marijinega Vnebohoda smo doživeli na Žihpoljah lep praznik, kakršnih v zad-njih časih že dolgo nismo obhajali. Prevzvišeni gospod pomožni škof dr. Andrej Röhracher so ob asistenci več duhovnikov blagoslovili nov veliki zvon za našo Marijino romarsko cerkev. Med mašo, pri kateri je vse ljudstvo pelo, so gospod pomožni škof v jasnih besedah opisali nalogo, ki jo naj opravlja novi veliki bronasti pridigar v našem času. Glinjski gospod župnik pa so šte-vilnim vernikom tolmačili melodijo, ki jo bo prepeval ta novi bronasti pevec vsem žihpoljskim faranom in vsem šte-vilnim romarjem.

Ludmansdorf — Bilčovs. Ker sta se občini Bilčovs in Zg. Vesca združili v eno občino, je postala dosedanja ob-činska pisarna premajhna in bo treba, tako pravijo, zidati novo občinsko hi-šo. Pa tudi dom za Hitlerjevo mladino se bo baje postavil in celo nov deklški dom. Torej kar tri hiše. Načrt je lep, a skrbi nas to, kako bo naša občina

potem mogla vse te hiše vzdrževati. Pri nas imamo tudi otroški vrtec. Se-veda se voditeljica zelo varuje, da z o-troki ne govori slovensko. Tudi za ta vrtec nimamo pravega prostora in tako nameravajo v ta namen postaviti novo hišo. Potemtakem bomo postali prav mestni. Skrbijo nas naši otroci, ki z novim šolskim letom v šoli ne bodo mogli več govoriti slovensko. Otroci — začetniki pa znajo skoro izključno samo slovensko. Toda mi smo polni vere vase in bomo pogumno prenašali vse, kar nam bo naložila usoda. Naši dedje so služili grajščakom, gradovi so razpadli, narod pa še živi. — Živinska slinovka je prenehala in tako zopet bolj svobodno dihamo. Orožniki, ki so čuvali, da se ljudje iz okuženih vasi ni-so shajali z ljudmi drugih, so že odšli. Imeli smo tudi semenj ali žegnanje. Le-tos je minulo kar brez godbe v gostil-nah. Pa nič ne stori, so se podplati prišparali.

Koroški drobiž: V Celovcu otvo-rijo 15. sept. razstavo pod geslom „de-lavna obmejna pokrajina“. Odrpta bo do 24. septembra. — Na cesti iz Celov-ca v Zrelec se je prevrnil poštni avto-bus. Od štirih potnikov sta dobila dva manjše poškodbe. — Iz Koroške se je odpeljalo večje število mladih delavcev in delavk na gospodarsko-študijsko po-tovanje v stari rajh. — V Celovcu se je mudil pred kratkim poštni minister Ohnesorge in obljubil ob tej priliki zgraditev automatične telefonske cen-trale še v prihodnji zimi. — Na Bistri-ci v Rožu so poživili spet žično indu-strijo. — Na Vrbi se je utihotapil ma-lo pred polnočjo neki nepridiprav v hotel „Excelsior“ in odnesel nekemu gostu različno okrasje v vrednosti o-krog 600 RM. — Na šentrupertske ce-sti je povozila lokomotiva pri premi-kanju delavca Karla Wrulicha. Grozna nesreča spet dokazuje, kako potrebna je na tem mestu preureditev ceste ali pa železniške proge. — V Štebnu pri Brnci si je zlomil pri padcu s konja ro-ko 12 letni Janez Rüter, ki se mudi tam na letovišču. Jahal je s 17 letnim Stan-kom Gastlnom istega konja, pa je konj oba vrgel raz sebe. — V Celovcu so otvorili akademijo za upravne urad-nike. Ob tej priliki je govoril znani govornik Suchenwirth. — Slinovka in parkljevka se je pojavila zadnji čas v Šmarjeti v Rožu. — Ista kuga nagaja tudi v Zvrhnjem Kotu, kar ima posledico, da je Kočanom prepovedan obisk cerkve in gostiln v Selah. Upamo, da se bo mogla ta bolezen v kratkem brez večjih posledic zatrei. — Na posledni cah raka je v Trnju pri Št. Jakobu v Rožu umrla ga. Ana Mlečnik, žena po-sestnika Jakoba Mlečnik iz Kota. Po-kojnici želimo, da bi se spočila v do-mači zemlji poleg svoje matere, ža-lujočemu možu pa izrekamo naše so-žalje.

Kratek pogled po državah. Franco-sko in angleško vojaško odposlanstvo se je minule dni vrnilo v svojo domo-vino, ker so postala pogajanja v Mo-skvi brezpremetna. — Po pisanju ino-zemskih listov namerava Francija od-povedati pogodbo s sovjeti. Vlada je prepovedala v Franciji izhajajoče komunistične časopise. — Bolgarski listi pozdravljajo rusko-nemško zvezo in si od nje obetajo utrditev položaja svoje države. Tudi namigujejo, da se mo-rajó sedaj poleg Gdanskega načeti v-prašanja Dobrudže, Besarabije in Sed-mograške. Napovedujejo še, da se Ru-sija očitno vrača k narodni usmeritvi. — Japonska vlada je z ozirom na zadnje dogodke v Evropi odstopila in je se-stavljena nova vlada. Vršijo se seje in sestanki merodajnih državnikov in vo-jajških oblasti, na katerih proučujejo novi položaj. — Amerika je pozvala vse svoje državljane, naj se nemudoma vrnejo domov. — Belgija se je vzrado-stila, ko je nemški veleposlanik sporo-čil kralju Leopoldu, da bo Nemčija v slučaju vojnega spopada spoštovala ne-dotakljivost belgijskih meja, če Belgi-ja ostane nevtralna. — Italija je zaprla svojo mejo napram Franciji ter ojačila obmejne straže. Vlada razvija prav ži-vahno politično življenje in pazno mo-tri razvoj, listi pa izražajo nade, da se bo napetost mednarodnega ozračja spet polegla in naša mirna rešitev.

Naša prosveta

Vinko Poljanec.

Ob obletnici njegove smrti.

Človeka, ki je delal le za svoje potrebe, se po njegovi smrti kmalu nihče več ne spomni. Bil je svet zase in njegova ločitev je zbolela samo njegove najbližje. Ostalo življenje pa teče naprej kot bi se ne bilo ničesar zgodilo. Ni veliko tega, kar bi budilo spomin, da je živel človek, doživljal dneve radosti in trpljenja. To je usoda skoroda večine ljudi. So pa izjeme, ki so posegle s silo svojega duha v razvoj in življenje večje ali manjše človeške skupine. Njih izguba zaseka globoke rane, ker se je z njihovim odhodom nenkrat vse spremenilo, pravtako, kakor, če živemu bitju vzamete važen ud. Kajti osebnost se v občestvu zelo težko nadomesti.

Koroški Slovenci smo pred enim letom doživeli tako izgubo. Potrti smo stali ob svežem grobu na škocijanskem pokopališču. Pred nami pa je vstajala velika podoba narodnega delavca župnika Vinka Poljanca. Letos, ko že raste na njegovem grobu cvetje, ki ga je tako ljubil, se na novo vzbujajo spomin na „veselega slovenskega fanta“, kakor se je pogostokrat sam imenoval. Prečesto je nosil nagelj v gumbnici in zapel je, da je bilo veselje. Ljubil je koroško pesem, ki je odsev slovenske duše. Ponovno je dokazal to svojo ljubezen na številnih zborovanih in prav posebno kot vodja koroških pevcev, ki so nastopili s slovensko koroško pesmijo po vseh večjih mestih Slovenije. V pesmi se izraža vse notranje doživljanje, iz pesmi odmeva vse človeško početje in nehanje. Zdi se, da je v Vinku Poljancu odsevalo vse življenje koroških Slovencev. Pogledal je našemu človeku globoko v srce in poznal (razumel) je vse njegove lastnosti, dobre in slabe. Koroška zemlja mu je postala domovina, ki jo je vzljudil iz globine svoje duše, čeprav mu je zibelka tekla tam na lepem Štajerskem.

Slovenska beseda, ki je naraven izraz slovenske narodnosti, je našla v škocijanskem župniku svojega vnetega glasnika. Od Pliberka do Šmohorja, od Sel pod Košuto do Djekš pod Sinjo planino je potoval na shode in prireditve, vedno znova je našim ljudem vlival novega poguma in nove vere v bodočnost, da pod težo razmer ne bi omagali. Razpoloženje, ki ga je vstvaril, ni bilo le pena na morju. Globoke misli, podane v preprosti besedi, mešane s pristno šegavostjo, so zapustile trajen učinek: Ljubezen do matere besede in povezanost z grudo.

Ob obletnici njegove smrti romamo v duhu v Škocijan, kjer ob cerkvi počiva duhovnik in narodni delavec Vinko Poljanec. Kliče nam iz groba kot pogostokrat v svojem življenju znani Slovencev rek: „Sveta vera bodi vam luč, materni jezik ključ do zveličavne narodne omike.“ In v nas vstaja odgovor: Tvoje besede bomo ohranili zapisane v svoji duši, skušali bomo hoditi po tvojih stopinjah. Samo ostani med nami in čuvaj nad nami!

Društva, pozor! V zvezi učlanjena društva so sprejela minule dni od okr. glavarstva poziv, naj vložijo nova, spremenjena pravila. Ker želi oblast, naj vložijo društva pravila (v 5 izvodih) neposredno sama, je Slovenska prosvetna zveza dostavila na naslov društvenih predsednikov oz. tajnikov vzorec novih pravil, ki jih naj odbor dopolni in predsednik odpravi na pristojno oblast.

Imenitna misel. Jaka: „Tevža, posodi mi deset mark!“ — „Pa ti jih ne znaš vrniti!“ — Tevža: „Imam imenitno misel. Daj mi deset mark, pet ti jih posodim nazaj in sva — kvit!“

Izvrsten delavec. Delavec: „Prosim vas, gospod ravnatelj, vzemite me v službo. Delal vam bom za tri.“ — Ravnatelj: „Kako to?“ — Delavec: „Za ženo, za otroka in za sebi!“

Naše gospodarstvo

Jesenska setev.

Pet pogojev zahteva jesenska setev, če naj bo res ugodna za prezimovanje in plodonosna za prihodnjo žetev. Predvsem je treba prvovrstnega semena. Saj si skoraj ne moremo več predstavljati naprednega kmeta brez dobro preizkušenega in „pacanega“ semena. Vsak gospodar si v teku let vzgoji semensko vrsto, ki jo zahteva različna kakovost njegovega grunta. Izkušnja nam je že dostikrat pokazala, da tudi izbrano naročeno seme ne rodi v prvem letu kot pričakujemo, ker pač ni povsem udomačeno v novi zemlji. Ne preveč hlevskega gnoja! je druga zahteva izkušenega sejalca. Hlevski gnoj, vsako leto v večji množini napeljan na zemljo, dovaža preveč dušika (Stickstoff), kar opažamo v vsej naši deželi, predvsem na ležečih žitih, ki so posebno letos in v mokrih letih mnogokod povzročila znatno zmanjšanje pridelkov. Umetni gnoj, predvsem kalijeve in fosforne kisline dajo mladi rastlinici več sladkornih in drugih redilnih snovi in jo tako preko zime obvarujejo pred mrazom, vigredi pa ji znatno pospešijo rast.

Nadvse važno je tudi, da ne sejemo v preveč zrahljano zemljo. Napak je, orati in takoj nato isti dan sejati, ker zemlja nima časa, da bi se popolnoma izravnala in se useda šele potem, ko seme že kali in poganja. Med oranjem in setvijo naj bo presledek vsaj 8 dni. Ta počitek je tudi jako ugoden za čiščenje raznovrstnega plevela, ki je v tem času vzklil in ga z brano pred setvijo brez posebnih težkoč odpravimo. Priporočila se tudi, da se posevek povalja z valjarjem („rolovcem“), ker je izkušnja pokazala, da so povaljani posevki bolj odporni proti zimski pozebi kakor posevki v zrahljani zemlji.

Končno je treba polagati veliko pozornost na to, da seme ne pride pregloboko v zemljo. Kjer ni pri hiši posebnega sejalnega stroja, si lahko pomagamo na ta način, da seme povlačimo z zelo lahko brano. Seme, ki pride pregloboko v zemljo, porabi vso svojo življenjsko silo za kal, ki mora prodreti debelo plast zemlje. Tako ne ostane več zadosti rezervne moči, ki je potrebna, da se žito ubrani pozebe. To velja predvsem za rž, ki je proti pozebi manj odporna, vendar pa bo tudi pšenica hvaležna, če je ne bomo zagrebli pregloboko v zemljo.

Prodajo oziroma nakup perutnine se bo zanaprej v pokrajini Gornje in Doljne Donave vršila na isti način kot prodaja jajc. Odslej bodo kupovali piščeta, kure in drugo perutnino samo kupovalci jajc, ki bodo obiskovali tedensko posamezne kmetije in pokupili po primernih cenah vso na prodaj postavljeno perutnino.

Zimska glavната solata se seje od avgusta do septembra v presledkih po 14 dni, ker se sadike, kakor je vreme bolj ali manj razvijejo, one pa, ki preveč zrastejo, slabo prezimijo. Sadike se sadijo oktobra v mrzle gnojake ali pa na prosto, kjer se pokrijejo, če ni snega, z jelovim dračjem in z drugimi stvarmi. Spomladi se zalijejo z gnojnico.

Gospodinje, ne nosite vrelih jedi na mizo! Skoraj neverjetno je, kako trdovratno se drže nekatere gospodinje in kuharice razvade, da postavljajo vrele jedi na mizo. Žal, da se ne ve in ne pomisli, koliko škode lahko napravi zauživanje vrelih jedi. Prva slaba posledica te nespametne razvade je danes skoraj splošna tožba o zobnih bolečinah in zgodaj pokvarjenih zobeh. Cela vrsta zdravnikov živi od tega, ker postavljajo kuharice jedi in pijače skoraj vrele na mizo. Pri večini ljudi se najprej pokvarijo zobje v gornji čeljusti, to pa ima svoj vzrok. Le opazujmo vroč grižljaj, ki ga vzamemo v usta. Pekoči grižljaj najprej jezik z neznanjsko hitrostjo predelava in suče semtertja, pri tem pa se zadeva pekoča jed ob notranjo stran zgornje čeljusti. Odtod prihaja, da se zobje zgornje čeljusti najprej razpočijo in jamejo drobiti in krušiti, in sicer na notranjih robovih.

V te razpoke se zarivajo zobom škodljive tekočine, kakor sladkor itd., ter zobe neusmiljeno uničujejo.

Zgodnje hruške obiramo par dni pred popolnim dozorevanjem in sicer ob jutrih, ko se posuši rosa ali po sončnem zahodu. Ob vročih dnevih nabrano in pregreto sadje se rado hitro pokvari. Nabrane plodove hranimo v hladnih prostorih, najbolje v čistih kletih, kjer ostane sadje dalj časa sveže in le polagoma dozoreva. Sadije obiramo postopoma, ne vsega naenkrat, saj na nobenem drevesu ne dozori vse sadje hkrati.

Sadni kis ali jesih je prijetnega, aromatičnega okusa, zdrav in osvežujoč. Ker je naprava te nujno potrebne začimbe iz sadja zelo enostavna in poceni, je res čudno, da marsikje v naših krajih uporabljajo skoraj izključno kis, napravljen iz ostre in nezdrave očetne kisline (Essigsäure). Za napravo kisa

lahko uporabimo še ne povsem zrelo in poškodovano sadje, ki pri nas navadno zgine po sadovnjakih, ob mejah in po potih. Ne pustite zginiti nobenega sadu. Boljše in bolj dozorele plodove stlačite za sadni kis, slabejše pokrmite prašičem.

Celovski trg. Uradno določene najvišje cene za zelenjad in sadje (prva številka pomeni najvišjo ceno za producenta, druga najvišjo tržno ceno): Namizni karfiol I. 40—54, II. 26—35, špinača 30—40, solata v glavicah I. 23—30, II. 13—18, endivija 30—40, izluščen grah 33—45, grah v strokih 23—31, rabarbara 23—31, kumare 18—22, česen 40—54, čebula 20—27, fižol 26—35, belo zelje 15—20, modro zelje 28—30 pf za kg. Jabolka (Grafensteiner) A 48—60, B 32—42, namizne hruške A 54—70, B 40—52, hruške (navadne) A 22—28, B 14—18, češplje 28—36 pf za kg.

Zanimivosti iz vsega sveta.

Konjska sila. Večkrat slišimo, koliko konjskih sil ima motor, ki žene avto. Kadar kdo kupuje kak motor, mora vedno povedati, za koliko konjskih sil ga hoče imeti. Konjsko silo zaznamujemo navadno kratko HP, pri nas bi razumeli, če bi jo pisali KS. Kaj je konjska sila? Je to sila, ki vzdigne 75 kg v eni sekundi 1 meter visoko. Prvi je dobil James Watt, ki je znašel parni stroj. Kako pa? Prišel je k Wattu pivovarnar iz Angleške in naročil parni stroj. Pivovarnar je nameraval uporabiti parni stroj mesto konja, ki je do tedaj črpal vodo iz vodnjaka, približno tako, kakor se ponekod pri nas uporablja konj pri mlatilnicah. Zelenel je pa, da mu stroj opravi vsaj tisto delo, kakor ga je opravljal konj. Watt je bil zadovoljen. Tovarnarju je bilo seveda veliko na tem, da dobi za domnjen denar stroj, ki bo čim več dela opravil. Pa je zato vzel najmočnejšega konja, ga gonil in bičal osem ur neprenehoma tako, da je konj opravil delo, ki ga je največ zmogel. Seveda je bila ta sila veliko čez njegove normalne moči. Konj je načrpal v osmih urah toliko vode, da je — v poštev moramo vzeti tudi globočino vodnjaka — opravil isto delo, kakor če bi v osmih urah potegnil v vsaki sekundi 70 kg en meter visoko. Pivovarnar je sedaj zahteval od Watta, da mu napravi stroj, ki bo opravil vsaj isto delo kakor njegov konj. Watt pa je še povečal mero na 75 kg v eni sekundi 1 meter visoko. Od takrat se imenuje taka sila „konjska sila“.

Pravi kras Slovenije je bajna kraška jama pri Grosuplju, ki se lahko kosa z znano Postojnsko. Svoječasno je služila tamošnjim prebivalcem za zavetišče pred Turki, pred 13 leti je nanjo spet opozoril tamošnji župan, v zadnjih letih pa je postala cilj številnih izletnikov od doma in iz tujine. Dolga je nad pol km in je električno razsvetljena. Njeni predeli ali dvorane so okrašeni z divnimi kapniki, ki nosijo ime po oblikah n. pr. srce, zvon, zajček, zavese, jaslice i. dr.

Slavčevo petje poseka neka ptica, ki jo je odkrila znanstvena odprava globoko v notranjosti avstralske celine. Kakor naš slavec poje tudi avstralski pevec ponoči. Petje te ptice je baje tako lepo, da hipnotizira prebivalce pragozdov. Zoološki vrt v Sidneyu je dobil takšno ptico, ki še nima imena. Toda v kletki se zagonetni pevec ni hotel oglasiti, postajal je dan za dnem otožnejši in ljudje zaman čakajo, da bi jih avstralski slavec presenetil z milino svojega glasu.

Jegulja rešila ladjo. Nedavno je opazilo moštvo parnika „Lord Chochrane“, da ladja pušča vodo. Naglo so začele delovati črpalke, čez nekaj časa pa so opazili, da ladja ne pušča več. Začuden so nadaljevali pot do bližnje luke. Zdaj je ladja v popravilu in pri tem so opazili, da je imelo dno ladje luknjo, v kateri je tičala — jegulja.

Kdo se je prvi napil vina? O nastanku vina je mnogo pripovedk, nihče pa ne ve, kdo je prvi odkril vpliv vina na človekovo razpoloženje. Po neki perzijski pripovedki je vpliv vina prva od-

krila ena od številnih žena perzijskega šaha Jemšeda, osnoveatelj Persepolisa. Ona se je prva opijanila z vinom. — Nekega jesenskega dne si je zaželel šah ohlajenega grozdja. Služabniki so prinesli grozdje in ga postavili v velike zlate posode. Del tega grozdja je ostal v posodah. To grozdje se je premikalo in vsi so mislili, da so prišli v grozdje zli duhovi, ki hočejo zastupiti šaha. Ena kraljevih žena, želeč rešiti moža gotove smrti, se je hotela zastupiti mesto njega; vzela je eno teh zlatih posod in popila vso tekočino. Bila je prepričana, da bo umrla in tako rešila šaha vsake nevarnosti. Ali tudi to pot se je zgodilo nekaj nenavadnega. Namesto, da bi umrla, je žena postala zelo razpoložena in začela rajati. Potem je pozvala tudi ostale žene, naj se napijejo te nenavadne tekočine. Te so tako tudi storile, in tako je bil ves šahov harem pijan. Odtlej ljudje vedo, kaj je vino.

Goljufa, ki je pogoltnil več desetdinarskih kovancev, so prijeli v Dubrovniku. Ivan Herceg je imel navado vstopiti v trafikiko in zahtevati za dinar cigaret. Plačal je z dvajsetdinarskim kovancem. V roki je imel že tudi pripravljenih 25 par. Ko mu je trafikant vrnil poleg drobiža desetdinarski kovanec, ga je Herceg neopazno pogoltnil, nato pa pomolil trafikantu roko, češ, da je dobil mesto deset dinarjev samo 25 par. Mnogo trafikantov je šlo na ta trik, nazadnje pa je eden le opazil, kako je izginil desetak v Hercegovih ustih. Poklical je policijo, ki je dala Hercegu izpiti ricinusovo olje. Mož namreč ni imel nič manj kakor sedem desetakov v želodcu.

Dar za smeh

Zelo prijazno. A.: „Vi ste rekli, da sem jaz bedak. Ali je res to?“ — B.: „Res je že, samo jaz tega nisem rekel.“

Diplomacija. Kirurg, arhitekt in diplomat se razgovarjajo o tem, kdo izmed njih izvršuje najstarejši poklic. „Ko je Bog ustvaril žensko,“ pravi zdravnik, „je Adamu vzel rebro. Izvršil je operacijo, torej je poklic kirurga najstarejši.“ „Nikakor,“ je odgovoril arhitekt. „Svet je bil ustvarjen iz kaosa. Torej je poklic arhitekta še starejši.“ — „Toda kaos,“ se oglasi diplomat, „tega smo pa napravili mi!“

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — **Upravnik:** Rado Wutej, Klagenfurt, Schüttgasse 9. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. — Veljavna je inseratna tarifa 1. — Povprečna naklada v 2. četrtletju 1939: nad 2300.

Joh. Leon sen.

knjigarna, trgovina s papirjem in tiskovinami

Celovec, Obstplatz 2, tel. 42

tiskarna, knjigovoznica

Celovec, Domgasse 17, tel. 653